

Jezik i identiteti — skup Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku (HDPL) u Splitu

Ivana Olujić i Petar Radosavljević

Hrvatsko društvo za primijenjenu lingvistiku, koje ove godine obilježava 30 godina djelovanja, održalo je od 25. do 27. svibnja ove godine svoj dvadeseti znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem. Skup s naslovom *Jezik i identiteti* održan je u Splitu, u palači Milesi, u prostorijama Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU-a, koji je bio i suorganizator skupa.

Tema je privukla dvjestotinjak sudionika, od toga oko 140 izlagača iz Hrvatske i inozemstva (Meksika, Velike Britanije, Francuske, Nizozemske, Njemačke, Austrije, Rumunjske, Rusije, Srbije, Crne Gore, te više sudionika iz Bosne i Hercegovine i Slovenije). Oni su u svojim izlaganjima obuhvatili niz tema vezanih uz identitet i njegovu povezanost s jezikom, sa stajališta lingvistike i glotodidaktike, a mnogi su se odlučili i za interdisciplinarni pristup obuhvativši i šire teme (književnoteoretsko-lingvističke, komunikološke). Na Skupu se o jezičnom identitetu nije govorilo isključivo u okvirima etničke i nacionalne pripadnosti, nego je on shvaćen znatno šire i promatran kao individualni i kolektivni, uključujući i njegove različite determinante – spol, dob, društvenu pripadnost itd.

1. Prvi dan

Skup je otvorila predsjednica Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku Jagoda Granić prepuštajući zatim riječ prvoj predsjednici Društva Mirjani Vilke, koja se nadahnuto, na topao, a povremeno i duhovit način, osvrnula na nastanak Društva, njegove početke i proteklih trideset godina njegova znanstvenoga rada.

U uvodnom predavanju o glavnim sastavnicama hrvatskoga jezičnoga identiteta, kojim je započeo izlagački dio skupa, Ivo Pranjković istaknuo je povezanost jezičnoga i etničkoga identiteta, uz poseban osvrt na odnos narječja i standardnoga jezika, ulogu povijesnih i političkih zbivanja u standardizaciji hrvatskoga jezika. Prva plenarna sesija, s izlaganjima Milorada Pupovca, Ive Žanića, Ivana Ivasa, Jagode Granić, Maje Bratanić i Ane

Nikolić-Hoyt uglavnom se bavila odnosom jezika odnosno jezika i etničke pripadnosti na Balkanu, a iz izlaganja Nikole Rašića saznali smo da se u inozemstvu hrvatski (i njemu srodni jezici) često doživljava kao egzotičan jezik.

Izlaganja su nastavljena u dvjema sekcijama. U sekciji A prvoga je dana skupa obrađivana tematika lokalnih idioma, leksika i frazeologije, a u drugom su dijelu izlaganja obuhvaćala teme vezane uz interkulturalnu komunikaciju i suvremene globalizacijske tendencije u jezicima. Zanimanje su pobudila izlaganja Sanje Brbore o kulinarskom leksiku, istraživanje Vesne Deželjin i Vesne Mildner koje su na sličnoj tematici (kuharica) razmatrale prepoznatljivost moliškohrvatskoga leksika te izlaganje Lidije Cvikić o ulozi i načinu poučavanja kulturno označenoga leksika u hrvatskome kao stranome jeziku. Sekcija B uglavnom se posvetila problematici identiteta u književnome diskursu, pri čemu se osobito zanimljivim za istraživanje pokazao autobiografski diskurs, npr. istraživanje Kristijana Novaka o njemačko-hrvatskoj dvojezičnosti u dnevniku Dragojle Jarnević.

2. Drugi dan

Sljedeći dan skupa otvorio je pozvani predavač Michael Byram sa Sveučilišta u Durhamu u Velikoj Britaniji. On istražuje jezik, identitet i obrazovanje u europskoj perspektivi, promatrajući funkciju jezika s aspekta razvitka (putem institucija) i evolucije identiteta (kao posljedice životnih promjena pojedinaca i društava). Ta je tema dominirala i u plenarnoj sesiji, u kojoj su proučavane veze identiteta s učenjem jezika (stranoga, ali i materinskoga). Dunja Jutronić istraživala je vladanje mladih Splitskana splitskim čakavskim govorom i usporedila rezultate s rezultatima istraživanja provedenoga prije petnaest godina.

Sekcija A bavila se problematikom identiteta etničkih manjina u Hrvatskoj (Roma Bajaša, Arbanasa) i svijetu (hrvatske zajednice u Rumunjskoj i Vojvodini, Slovenci u Americi) s lingvističkoga, ali i etnološkoga i povijesnoga stajališta (npr. rad Ivana Botice o entonimu tj. socionimu *Vlah* i *vlah*). Problematikom etničkoga identiteta osoba iz miješanih brakova bavile su se Branka Blažević, Marina Rončević i Tatjana Šepić, dok su Azra Plićanić-Mesić i Tina Kužić govorile o novome poimanju njemačkoga sociolekta mladih turskoga porijekla (*Kanak Sprak*). Ostala su se izlaganja bavila pitanjima vezanima uz narječja i lokalne govore te izražavanjem lokalnoga, socijalnoga i spolnoga identiteta. U sekciji B bilo je riječi o problematici identiteta i kulture u nastavi stranoga jezika, te izražavanju identiteta u različitim jezičnim registrima (poslovni, književni i jezik struke).

3. Treći dan

Posljednjega je dana znanstvenoga skupa o jezičnim stavovima govornika španjolskoga španjolskoga prema latinoameričkome španjolskome govorio Ricardo Maldonado, pozvani predavač iz Meksika, s Universidad Nacional Autónoma de México. Izlaganja u sekciji A tematski su slijedila ovo predavanje, otvarajući pitanja otkrivanja ili izražavanja identiteta u jeziku – vizualnoga u jeziku slijepih osoba (Renata Geld i Anđel Starčević), identiteta u blizanačkom govoru (Višnja Josipović-Smojver), kulturno uvjetovanih metafora u portugalskome jeziku (Nina Lanović), odnosa gramatičke i kulturne kompetencije (Milvia Gulešić-Machata i Jasna Novak-Milić), (ne)moogućnostima uklapanja imena u određene sklonidbene paradigme (Tomislava Bošnjak-Botica i Zrinka Jelaska) i slično.

U sekciji B okupili su se sudionici koji su promatrali jezično-identitetske fenomene s aspekta njihova izraza u politici i medijima. Pažnju slušatelja privuklo je izlaganje Igora Lakića o crnogorskom jeziku, koje se uklopilo u cijeli niz izlaganja o etničkome, nacionalnome i jezičnome identitetu na ovim prostorima. Nekoliko sudionika bavilo se identitetom dvojezičnih i višejezičnih osoba, a bilo je i zanimljivih izlaganja o različitim jezičnim registrima (rad Marije Bilić i Maše Musulin o žargonu radijskoga deska, izlaganje Lidije Orešković-Dvorski o reklamnom diskursu), a otkrivanjem identiteta u jezičnobiografskim intervjuima bavio se Velimir Piškorec.

Skup je zaključen plenarnom sesijom u kojoj se između ostaloga govorilo o promjenama u suvremenome hrvatskome jeziku – iznutra (Radvan Lučić o jezičnom planiranju i novotvorbama u posljednjih petanestak godina) i izvana (Nives Opačić o utjecaju engleskoga jezika), a osobito je zanimljivo bilo predavanje Vojka Gorjanca o rječničkoj građi kao odrazu društvenih (i autorskih) stavova na temelju slovenskih jednojezičnih rječnika.

4. Predstavljanje knjiga

U sklopu skupa HDPL-a predstavljen je zbornik radova s prošlogodišnjega skupa HDPL-a *Jezik i medij — jedan jezik: više svjetova*, koji je uredila predsjednica Društva Jagoda Granić. Predstavljene su i nove knjige:

Josip Silić i Ivo Pranjković: *Gramatika hrvatskoga jezika: za gimnazije i visoka učilišta*.

Ronald Carter i Michael McCarthy: *Cambridge Grammar of English*.

Thomas F. Magner i Dunja Jutronić: *Rječnik splitskog govora /A Dictionary of Split Dialect*.

Mirjana Benjak i Vesna Požgaj Hadži (prir.): *Bez predrasuda i stereotipa: interkulturalna kompetencija u društvenom i političkom kontekstu.*

Danica Škara: *Vocabulary, culture, cognition.*

Vojko Gorjanc: *Uvod v korpusno jezikoslovje.*

Lelija Sočanac (ur.), Orsolya Žagar-Szentesi, Dragica Dragičević, Ljuba Dabo-Denegri, Antica Menac, Anja Nikolić-Hoyt: *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima.*

Velimir Piškorec: *Germanizmi u govorima đurđevečke Podravine.*

Zrinka Jelaska i suradnici: *Hrvatski kao drugi i strani jezik.*

Nevenka Blažević (ur.): *Peterojezično poslovno dopisivanje u hotelijerstvu i turizmu.*

Sanja Marinov i Magda Pašalić: *English-Croatian Dictionary of Tourism / Englesko-hrvatski rječnik turističkog nazivlja.*

Dunja Pavličević-Franić: *Komunikacijom do gramatike.*

5. Zaključak

Vrijedno je istaknuti da su i mnogi sudionici iz inozemstva pokazali zavidnu razinu poznavanja hrvatskoga jezika, kojim se većina služila u svojim izlaganjima.

Ovim je skupom na najbolji način obilježena tridesetogodišnjica Hrvatskog društva za primijenjenu lingvistiku te je pružen uvid u različite, zanimljive sfere lingvistike, koja se pokazuje nezaobilaznom za proučavanja kompleksnoga i vrlo aktualnoga područja identiteta. Pisani radovi bit će objavljeni u zborniku, čiji izlazak očekujemo sljedeće godine, a zasigurno će pružiti osnovu i inspiraciju za dalja istraživanja na ovome području.